

Nr 4.

Ankom till riksdagens kansli den 26 februari 1943 kl. 11 f. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om jämkning av arrendeavtal i vissa fall, m. m., såvitt angår anslagsfråga.

(1:a avd.)

I en till riksdagen den 5 februari 1943 avlåten, till jordbruksutskottet i vad angår anslagsfråga hänvisad proposition, nr 29, har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen bland annat att till Kostnader i samband med jämkning av vissa arrendeavtal för budgetåret 1943/44 å driftbudgeten under nionde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 10,000 kronor.

Enligt lagen den 6 mars 1942 (nr 72) om jämkning av arrendeavtal i vissa fall kunde arrendator påfordra skälig jämkning i arrendeavtal under förutsättning att detta slutits före den 1 september 1940 och arrendatorn däri åtagit sig att utgöra arrendet till minst hälften genom avlämnande av mjölk, smör eller annat jordbruksalster. Sådan jämkning kunde ock äga rum, därest i före sistnämnda dag slutet arrendeavtal rörande fastighet, som icke tillhörde kronan eller vore anslagen till ecklesiastikt ändamål, arrendet till minst hälften utsattes i jordbruksalster att lösas med penningar efter senast fastställda pris enligt litt. A i länets markegångstaxa eller enligt annan jämförlig värdesättning. Såsom förutsättning för att jämkning som här avses skulle kunna ske fordrades tillika, att arrendevillkoren på grund av rådande förhållanden befunnes för arrendatorn oskäligt tyngande. Jämkningsen kunde endast avse det i jordbruksalster bestämda arrendet såvitt anginge, då arrendet skulle utgöras genom avlämnande av jordbruksalster, tiden från och med den 14 mars 1941 till och med den 31 december 1942 och, då arrendet utsatts i jordbruksalster att lösas med penningar, tiden från och med den 14 mars 1941 till den 14 mars 1942 (1 §).

I 2 § av lagen stadgades, att, därest arrendator, som skulle frånträda den arrenderade fastigheten under år 1942, enligt arrendeavtalet åtagit sig att vid frånträdandet avlämna viss myckenhet stråfoder eller annat jordbruksalster, arrendatorn skulle äga, där brist förefanns i den fastställda myckenheten på grund av omständigheter, till vilka han icke varit vållande, rätt att i skälig omfattning vinna befrielse från skyldighet att ersätta bristen. Lagens 3 § upptog föreskrifter rörande förfarandet, för den händelse jordägaren och arrendatorn icke kunde enas om den jämkning av arrendet, till vilken arren-

datorn enligt 1 § vore berättigad, eller om det sätt, varpå jämkningen skulle komma arrendatorn till godo, eller, i fall som avsåges i 2 §, om arrendatorns befrielse från ersättningsskyldighet gentemot jordägaren eller omfattningen därav. I dylika fall skulle frågan avgöras av en särskild nämnd. Sådan nämnd skulle bestå av tre personer och tillsättas för område, som Kungl. Maj:t ägde bestämma. En av ledamöterna, vilken tillika skulle vara ordförande i nämnden, skulle utses av Kungl. Maj:t. För varje hushållningssällskaps verksamhetsområde skulle av länsstyrelsen utses två ledamöter, vilka skulle tjänstgöra i nämnden vid behandling av ärende angående arrendeavtal rörande fastighet inom det område, för vilket de utsetts. Den ene av dessa ledamöter skulle vara ägare av jordbruksfastighet och den andre arrendera sådan fastighet. För ordföranden och varje ledamot skulle förordnas en suppleant. Ville arrendator påkalla nämndens prövning av tvist som avsåges i lagen, skulle han vid äventyr av talans förlust bevisligen därom hava underrettat jordägaren före utgången av år 1942. Mot nämndens beslut kunde talan icke föras (3 §).

Där ej annorlunda mellan jordägaren och arrendatorn åsämjdes, kunde den jämkning av det i jordbruksalster bestämda arrendet, till vilken arrendatorn enligt 1 § vore berättigad, icke utan synnerliga skäl av nämnden bestämmas på sådant sätt, att därigenom arrendet för den tid jämkningen avsåge nedsattes med mer än två tredjedelar av prisstegringen å ifrågakomna jordbruksalster efter den 14 mars 1940. Befrielse från skyldighet att ersätta sådan brist som avsåges i 2 § kunde ej mot jordägarens bestridande utan synnerliga skäl medgivas till större del än två tredjedelar av bristen (4 §).

Ersättning till nämndens ordförande och ledamöter skulle bestämmas enligt de grunder som Kungl. Maj:t fastställde. Ersättningen till ordföranden skulle gäldas av allmänna medel (5 §).

Av nämnden meddelad dom skulle efter överexekutors förordnande gå i verket lika som domstols lagakraftäggande dom (6 §). Utöver vad i 3—5 §§ stadgats skulle beträffande nämnden bestämmelserna i lagen den 14 juni 1929 om skiljemän i tillämpliga delar lända till efterrättelse (7 §). Kungl. Maj:t ägde meddela för lagens tillämpning erforderliga föreskrifter (8 §).

I kungörelse den 6 mars 1942 (nr 73) ha upptagits bestämmelser angående nämnd, som avsåges i ifrågavarande lag. Enligt kungörelsen skulle finnas fem nämnder.

För täckande av kostnaderna för de i lagen omförmälda nämnderna anvisades under anslagstiteln Kostnader i samband med jämkning av vissa arrendeavtal å tilläggstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 å driftbudgeten under nionde huvudtiteln ett reservationsanslag av 10,000 kronor.

För att vinna upplysning rörande verkningarna av förutberörda lagstiftning samt för att erhålla grundval för bedömande av frågan huruvida lagstiftning av motsvarande innehåll alltjämt erfordrades ha utlåtanden infordrats från dels ordförandena i de i 3 § av lagen omförmälda nämnderna dels ock lantbruksstyrelsen. Yttranden ha även inkommit från Sveriges lantbruks-

förbund och riksförbundet landsbygdens folk (RLF). I samtliga yttranden med undantag av ett har tillstyrkts en förlängning av ifrågavarande lagstiftning.

Departementschefen, som föreslagit fortsatt lagsstiftning i ämnet, har samtidigt tillstyrkt, att till täckande av kostnaderna för ifrågavarande nämnder måtte för nästa budgetår å riksstaten under nionde huvudtiteln anvisas ett anslag av 10,000 kronor. Med hänsyn till svårigheterna att beräkna medelsåtgången borde anslaget erhålla förslagsanslags natur.

Tillstyrkande bifall till Kungl. Maj:ts förevarande framställning, hemställer utskottet,

Utskottet.

att riksdagen må till *Kostnader i samband med jämkning av vissa arrendeavtal* för budgetåret 1943/44 å driftbudgeten under nionde huvudtiteln anvisa ett *förslagsanslag* av 10,000 kronor.

Stockholm den 26 februari 1943.

På jordbruksutskottets vägnar:

L. TJÄLLGREN.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit

från första kammaren: herrar *Tjällgren, Carl Edmund Eriksson, Granath, Alfred Andersson*, friherre *Beck-Friis, Näslund, Nils Olsson* och *Bondeson* samt.

från andra kammaren: herrar *Gustafson* i Vimmerby, *Mäler, Carlström, Andersson* i Surahammar, *Jacobson, Jonsson* i Fjäle, *Larsson* i Karlstad och *Svensson* i Alingsås.
